

50 jaar heemkunde in Oost-Vlaanderen

© Heemkunde Oost-Vlaanderen. Gehele of gedeeltelijke overname, plaatsing op andere sites, verveelvoudiging op welke andere wijze dan ook en/of commercieel gebruik van deze informatie is niet toegestaan, tenzij hiervoor uitdrukkelijk schriftelijke toestemming is verleend door Heemkunde Oost-Vlaanderen.

50 jaar Heemkunde in Oost-Vlaanderen

1964: in de geest van "geschiedenis van mijn dorp" waren op verschillende plaatsen verenigingen bezig met plaatselijke geschiedenis. In de steden waren reeds lang geschiedkundige kringen actief, in de dorpen waren dat vaak heemkundige kringen. Op Vlaams niveau bestond het "Verbond voor Heemkunde", uitgever van het tijdschrift "Ons Heem". De heemkundige kringen van Oost-Vlaanderen zochten steun bij de provincie en kregen daar de raad om zich te verenigen in een koepelorganisatie. Zo ontstond in 1964 het "Verbond van kringen voor heemkunde in Oost-Vlaanderen". Slechts 7 kringen waren aangesloten: Beveren, Lede, Marka, Mere, Oost-Oudburg, Wetteren en Zaffelare. Het bestuur werd gevormd door bestuursleden van enkele kringen en externe deskundigen. Albert D'hoker (Mere), Rijkaart Van Gerven (Beveren) en Dr. Wouters (Wetteren) werden bijgestaan door E.H. Jozef De Brouwer (uitgever van diverse studies en voorzitter), Roger De Backer (medewerker provinciebestuur en secretaris), Raf Van den Abeele (bestuurslid Verbond voor Heemkunde en penningmeester). Zij namen de eerste initiatieven die nog steeds actueel zijn in onze vereniging: een subsidieverdeling op basis van een activiteitenverslag, een jaarlijkse gowdag (thans Heemdag) en de onderlinge ruil van de tijdschriften. In 1970 werd de eerste Reinaertprijs uitgereikt en in 1973 werden voor het eerst geslaagde restauraties bekroond.

Gowdag te Mariakerke – 1969

In de loop van de eerste tien jaren groeide het aantal aangesloten kringen langzaam. In die verruimde groep groeide de nood aan meer contact en andere initiatieven. Ook wensten de nieuwe leden meer inspraak in het bestuur. Daarom stelde voorzitter De Brouwer op de gouddag van 1976 te Wichelen voor om een nieuw bestuur te kiezen tijdens een vergadering waarin alle kringen zouden vertegenwoordigd zijn. Die vergadering vond plaats in september 1976. De eerste bestuurskern (De Brouwer, De Backer en Van den Abeele) nam ontslag en werd vervangen door Maurits Gysselinck (voorzitter), Julien Van Twembeke (secretaris), Robert Ruys en Dirk De Boeck. Vanaf 1977 werd R. Ruys voorzitter en werd gestart met de uitgave van het Contactblad, een tijdschrift voor de bestuursleden van de heemkundige kringen. In datzelfde jaar werd ook de eerste algemene vergadering (de raadsvergadering) bijeengeroepen. Ze vergaderde een eerste maal in Erpe-Mere.

23 april 1977: eerste raadsvergadering te Erpe-Mere.

Zittend v.l.n.r. Walter Meuris, Dirk De Boeck, Julien Van Twembeke, Maurits Gysselinck, Jaak Wouters, Oscar Van Wittenberghe.

Staande v.l.n.r. Johan Verberckmoes, Willy François, Sylvain De Lange, Julien De Vuyst, Raymond De Mol, Frans De Vos, André Roels, Francine Vernimmen, Jef Van der Speeten, Guy Hoebeeck, Albert D'hoker, Jef Van Herreweghe.

In 1979 werd de vereniging omgevormd tot een v.z.w. Voortaan waren er jaarlijks 2 algemene vergaderingen, waarvoor de kringen afwisselend als gastheer optreden. Het aantal aangesloten kringen was in die periode tot 24 gestegen.

De gouddag is het jaarlijks weerkerend hoogtepunt van de werking van ons Oost-Vlaams verbond. Hij werd voor het eerst georganiseerd in 1965 te Sint-Gillis-Dendermonde, zodat we vandaag aan de 50ste uitgave toe zijn. Dit jaarlijks congres, thans Heemdag Oost-Vlaanderen geheten, wordt opgebouwd rond een centraal thema, dat vaak verband houdt met het werkgebied van de kring die als organisator optreedt.

Slotzitting van de goudtag te Wetteren (1990).

V.l.n.r.: Oscar Van Wittenberghe, Paul Hesters, André Roels, Roger Poelman, Robert Ruys en Joseph Schampheler.

Tijdens de Heemdag wordt sedert 1970 de Reinaertprijs uitgereikt, een onderscheiding die toegekend wordt aan een persoon die zich verdienstelijk heeft gemaakt voor de Oost-Vlaamse heemkunde. Aan de laureaat wordt een beeldje van Reinaert de Vos overhandigd, dat achtereenvolgens gemaakt werd door Frans De Vos (1970-2008), André Boeykens (2009-2013) en Paul Dekker (vanaf 2014). Een kalligrafisch verzorgde oorkonde en een medaille horen eveneens bij de prijs.

Reinaertbeeld van Frans De Vos (1970-2008)

Reinaertbeeld van André Boeykens (2009)

Reinaertbeeld van Paul Dekker (vanaf 2014)

Robert Ruys overhandigt de Reinaertprijs 1978 aan Albert D'hoker.

Sinds 1973 doet Heemkunde Oost-Vlaanderen inspanningen om restauraties van historische panden in onze provincie aan te moedigen. Initiatiefnemers van goede restauraties worden tijdens een (twee)jaarlijkse academische zitting gehuldigd om hun gedane inspanningen. Ze krijgen bij die gelegenheid een mooie foto van hun eigendom en een oorkonde met de felicitaties van Heemkunde Oost-Vlaanderen. Een overzicht van de bekroonde initiatieven wordt gepubliceerd in het Contactblad. Het fraai geïllustreerde boek "Restaureren in Oost-Vlaanderen" (1989) geeft een mooi overzicht van de geslaagde restauraties van de eerste 15 jaar.

In de voorbije decennia nam Heemkunde Oost-Vlaanderen nog enkele zeer gewaardeerde initiatieven die hebben bijgedragen tot de verdere ontwikkeling van het heemkundig werk in onze provincie. Zo werden er in de periode 1977-1991 vijf lessenreeksen georganiseerd voor de actieve onderzoekers. Ze handelden over de meest diverse aspecten van onze studie en werden gegeven door zeer onderlegde historici. Voor de deelnemers was er een handige syllabus.

Enkele groots opgevatte tentoonstellingen te Gent kwamen tot stand door de samenwerking van verscheidene heemkringen en onder de inspirerende leiding van voorzitter Robert Ruys:

1983: Schatten van Oost-Vlaamse schuttersgilden
1985: Aspecten van Oost-Vlaamse gemeenten
1989: Tot heil van mens en dier

2014. Momenteel overkoepelt Heemkunde Oost-Vlaanderen 49 kringen die met lokaal historisch onderzoek bezig zijn. Elke kring legt zijn eigen accenten in zijn werking. Voor velen is het uitgeven van een tijdschrift en boeken prioritair, anderen zijn meer bedreven in het organiseren van evenementen en uitstappen. Enkele kringen beheren een eigen documentatiecentrum of een museum en dragen op die manier bij tot het verspreiden van kennis over hun heem. Steeds meer kringen wagen zich op de digitale snelweg door het aanmaken van een website, een elektronische nieuwsbrief of door activiteiten op de sociale media. Van welke middelen ze zich ook bedienen, allen dragen bij tot de micro-studie die de basis kan vormen voor verder wetenschappelijk werk. Onze voorgangers ter ere.

Lut Bavay

Gouwdag te Bazel (1984)

Vooraan: Bert Peleman, Raf Van den Abeele, burggraaf J. Vilain XIII, burggraaf A. Vilain XIII en Luc Stockman

Gouwdag te Geraardsbergen (2000)